

obogatila naše biografsko, bibliografsko in še marsikatero drugo znanje o njih. Velikokrat se še dandanes premalo zavedamo, da so vse te osebnosti neločljiv delež slovenske duhovne elite in bi morale biti kot take vedno prisotne v naši zavesti in nenazadnje tudi v ustreznih reprezentativnih publikacijah. Znano je, da v nekaterih od njih v prejšnjem sistemu marsikateri izmed njih zaradi »moralno-politične oporečnosti« ni našel svojega zasluženega mesta. (Tako v prvem zvezku *Enciklopedije Slovenije* nedavno umrli Vinko Beličič). Kot drugo sta simpozij in zbornik potegnili tudi zanimive primerjave slovenskih intelektualnih osebnosti v diaspori in njihovih duhovnih vrstnikov pri nekaterih geografsko in še kako drugače bližnjih ali malo manj bližnjih vzhodnoevropskih narodih (navajano po abecednem redu: Čehih, Poljakih, Rusih, Slovakih, Srbih). Ob nedvomni upravičenosti ukvarjanja z Louisom Adamičem sta nam nazorno pokazala, da smo Slovenci poleg njega v preteklosti premogli (in da jih premoremo še danes) vrsto drugih nadvse pomembnih izseljenskih intelektualcev, ki prav tako kot Adamič (in najbrž zaradi pretekle in sedanje zanemarjenosti kakšen še celo več) zaslužijo naše poglobljeno raziskovanje. Nenazadnje je to poleg omenjenega zbornika lepo pokazal in dokazal še en pomemben dosežek sodelovanja Inštituta za slovensko izseljenstvo z vrsto uglednih zunanjih sodelavcev – temeljna publikacija *Slovenska izseljenska književnost v treh zajetnih delih*, ki pa zasluži samostojno predstavitev v vsej polnosti na drugem mestu.

Andrej Vovko

Breda Čebulj Sajko, **Etnologija in izseljenstvo**: Slovenci po svetu kot predmet etnoloških raziskav v letih 1926–1993. Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva 29, Ljubljana 1999, 182 str.

Napisati pregled dela, opravljenega v zvezi z določeno tematiko, je lahko za etnologa, vajenega izzivov polnega terenskega dela in stalnega kontakta z informatorji, zelo drugačno in kaj duhamorno delo. Breda Čebulj Sajko, zaposlena na Inštitutu za slovensko izseljenstvo Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, je po številnih letih preučevanja predvsem slovenskih izseljencev v daljni Avstraliji – katerega rezultat so številni članki, referati in publikacije – v to kislo jabolko ugriznila prostovoljno, rezultat njene ga dela pa je pričujoča knjiga.

Sintetični pregled raziskav slovenskega izseljenstva smo etnologi zelo potrebovali, prav tako bo koristil tudi drugim raziskovalcem, ki se s to problematiko srečujejo na svojem delovnem mestu, v študentskih klopeh ali morda le ljubiteljsko. Predstavlja dobrodošlo primerjavo tudi s tistimi družboslovnimi in humanističnimi strokami, ki so podobne preglede na temo izseljenstva že opravile.

Avtorica je časovno obdobje, ki je predmet njenega zanimanja, zamejila z letoma 1926, ko je izšla prva številka etnološke strokovne revije *Etnolog*, in 1993, čeprav izbira te zadnje letnice ni povsem jasna ali s čim utemeljena; naslednjih let, ki so bila nedvomno zelo bogata z najrazličnejšimi etnološkimi prispevki na temo izseljenstva, avtorica ni upoštevala in pregled se z letom 1993 tudi zaključí. V njem so upoštewane samostojne etnološke knjižne objave in članki, monografije in topografski pregledi, študentske naloge in periodika z etnološkimi prispevki na temo izseljenstva. Zdi se mi škoda, da na tem mestu ni več prostora posvečenega podrobnemu prikazu »izseljenske« številke *Glasnika Slovenskega etnološkega društva* iz leta 1982, saj je v tistem času taka tematska publikacija pomenila lep dosežek v preučevanju slovenskih izseljencev.

Prikazu in analizi etnoloških aktivnosti, posvečenih obravnavani problematiki – v strokovnem časopisju, na posvetovanjih, v okviru Seminarja za preučevanje izseljenstva in zdomstva na Oddelku za etnologijo Filozofske fakultete, v študentskih nalogah in samostojnih izdajah – sledi tudi s pomočjo tabel prikazana analiza preučенosti slovenskega izseljenstva po geografskih in časovnih območjih, po posameznih področjih etnološkega raziskovanja načina življenja, in glede na metode dela, ki so jih posamezni raziskovalci uporabili v svojih delih; prav to zadnje, nadvse zanimivo poglavje, je žal prekratko, da bi lahko zainteresiranemu bralcu nudilo kaj več kot le površen uvid v metodologijo, ki so si jo slovenski etnologi izbirali ob raziskovanju najrazličnejših področij slovenskega izseljenstva. Tu se pregled etnološkega ustvarjanja na področju izseljenstva v glavnem konča; avtorica se k njemu povrne le v dveh krajših poglavjih o avtobiografiji.

Drugi del knjige je posvečen avtobiografijam. To je izredno zanimiva tema, ki tako med slovenskimi etnologi kot tudi med pripadniki drugih strok poraja marsikatera vprašanja in ideje; to je med drugim pokazal tudi pogovor o tej problematiki, ki ga je pred nekaj meseci pripravil Inštitut za slovensko izseljenstvo in katerega izsledki so že natisnjeni. Avtorica začenja razdelek o avtobiografiji z obširno definicijo in kronološkim opisom raziskovanja avtobiografij, v katerem je zlasti veliko pozornosti posvetila pionirjema, ameriškim sociologoma Thomasu in Znanieckemu, pa tudi drugim psihologom, zgodovinarjem in literarnim zgodovinarjem, ki so se s to problematiko veliko ukvarjali. Povedne so primerja-

ve z drugimi, tako domačimi kot tujimi, družboslovnimi in humanističnimi strokami, med katerimi imajo – vsaj pri nekaterih – tovrstne raziskave v primerjavi s položajem v Sloveniji mnogo dolgotrajnejšo tradicijo. Sledi prikaz stanja v tuji antropologiji, etnologiji in etnografiji. Stanju v slovenski etnologiji je žal posvečeno precej manj prostora, čeprav se zanimanje za to problematiko in tudi vključevanje avtobiografskih elementov v raziskave o slovenskem izseljenstvu dogaja že dlje časa. Zato se zdi, da je poglavju o avtobiografiji, ki je lahko le eden izmed več možnih metodoloških pristopov, odmerjen nesorazmerno velik del publikacije.

Pričujoči analitični pregled preteklih raziskav slovenskega izseljenstva vse do začetka devetdesetih let nam tako nudi podroben – in že precej časa pogrešan – vpogled na dogajanja v tej problematiki, ki so burile (ali še burijo) domišljijo slovenskih etnologov. Prikaže nam, katerim problemom so etnologi doslej posvečali največ energije in prelitega črnila. Obenem pa razkriva tudi bele lise na področju preučevanja slovenskih izseljencev, ki bodo tudi v bodoče izzivalale etnologe in jih mamile k podrobnejši obdelavi. Teh do sedaj še neobdelanih področij je precej, avtorica v zaključku omenja med drugim tudi raziskave življenja pripadnikov politične emigracije, slovenskih intelektualcev na tujem, pa tudi posameznikov, ki se ne vključujejo v bogato kulturno aktivnost slovenskih izseljenskih društev po svetu. Dela tako še dolgo ne bo zmanjkalo, vsaj za tiste, ki jih omenjena problematika zanima in jim buri domišljijo.

Nives Sulič

Marina Lukšič-Hacin, **Multikulturalizem in migracije**. Založba ZRC, Ljubljana 1999, 269 str.

Nekega jesenskega dne leta 1997 so vaščani v mirni belokranjski vasi postavili stražo, trdno odločeni, da romski družini, ki si je tam kupila hišo, ne dovolijo ne vstopa ne naselitve. Odločitev je izšla iz predstave, da cigani kradejo, lažejo in ubijajo, njena trdnost pa iz prepričanja, da imajo vaščani do zaščite svojega kraja kot Slovenci in državljani vso pravico. Burni medijski odmevi in polemike, ki jih je sprožila postavitve vaše straže, so se polegli, preden se je zaresna razprava o tem problemu sploh začela. To je bila redka priložnost, ko bi se v Sloveniji lahko lotili vprašanja sožitja različnih ljudi in kultur, problemov konkretne, vsakodnevne koeksistence in definicij državljanstva ter enakosti pravic. Vendar je ostala neizkoriščena, zapleteni problemi pa nerešeni in vprašanja odprta.